

LIJST VAN MARIENE MOLLUSKEN UIT HET NOORDELIJK GEDEELTE VAN DE RODE ZEE, II
door Henk Mienis

Na het verschijnen van de eerste "Lijst van mariene mollusken uit het noordelijk gedeelte van de Rode Zee" (Mienis, 1970b) zijn enkele publikaties verschenen, die belangrijke gegevens bevatten betreffende de mollusken uit dit gebied: Rosewater (1970) - Littorininae, Van der Spoel (1971) - Pteropoda, en Mienis (1971) - Cypraeidae. Met behulp van deze werken konden bovenstaande groepen in de Rode Zee-collectie van de Hebreeuwse Universiteit in Jerusalem gerevisceerd worden. Eveneens werden nog enkele andere groepen bestudeerd, zodat het nu mogelijk is een tweede lijst samen te stellen. Voor op- en aanmerkingen, echter vooral aanvullende gegevens, houdt de auteur zich warm aanbevolen.

Familie HALIOTIDAE

Genus Sanhaliotis Iredale, 1927

Sanhaliotis pustulata cruenta Reeve, 1846

Syn.: Haliotis scutulum Reeve, 1846.

Deze soort is endemisch in de Rode Zee. Vermeldingen in de literatuur van het voorkomen van Haliotis varia Linnaeus, 1758 in de Rode Zee, hebben betrekking op deze soort of de volgende. Sanhaliotis pustulata pustulata Reeve, 1846 komt voor langs de oostkust van Afrika.

Sanhaliotis unilateralis Lamarck, 1822

Deze vrij onbekende soort komt voor in het westelijk deel der Indische Oceaan.

Familie PATELLIDAE

Genus Cellana H.Adams, 1869Cellana rota Gmelin, 1791

Deze soort wordt algemeen aangetroffen op rotsblokken en stenen in de zone tussen de hoog- en laagwater lijn. In Safriel & Lipkin (1965) wordt een overzicht gegeven van de begeleidende fauna. Volgens hen wordt Cellana rota in Eilat aangetroffen te samen met Planaxis sulcatus, Monodonta dana, Nerita forskalii (=sanguinolenta), Engina trifasciata, Drupa tuberculata, Drupa morum, Acanthopleura haddoni, Ostrea spec., Mytilus variabilis, Modiolus cf. auriculatus, Gena varia, Cerithium (Clypeomorus) morus, Siphonaria spec. en Philine spec.

Familie LITTORINIDAE

Subfamilie Littorininae

Genus Littorina Férussac, 1822Subgenus Littorinopsis Mörch, 1876Littorina (Littorinopsis) scabra scabra (Linnaeus, 1758)

Uit het aantal namen, waaronder deze soort werd beschreven n.l. niet minder dan 37 (zie Rosewater, 1970: 459), kan men opmaken hoe veranderlijk Littorina scabra s. str. is. Zij varieert niet alleen enorm in kleur, maar ook in sculptuur. Het is een bekende Indo-Pacifische doort die kenmerkend is voor een mangrove-biotop. In de Golf van Eilat treft men zo'n biotop o.a. aan bij Nabek. Littorina scabra scabra is daar dan ook in grote aantallen aan te treffen. Littorina scabra angulifera (Lamarck) leeft in de Atlantische Oceaan, terwijl Littorina scabra aberrans Philippi in het oostelijk deel van de Grote Oceaan voorkomt.

Genus Nodilittorina von Martens, 1897Subgenus Granulilittorina Habe & Kosuge, 1966Nodilittorina (Granulilittorina) millegrana (Philippi, 1848)

Ook deze soort is zeer veranderlijk in vorm en sculptuur, met het gevolg dat zij eveneens onder zeer vele namen beschreven werd. De type-exemplaren van L. millegrana waren afkomstig uit de Rode Zee. Littorina urieli Biggs, 1966, een synoniem van L. millegrana, werd gebaseerd op materiaal afkomstig van Eilat. Het is de minst algemene soort van alle Littorina's, die in het noordelijk gedeelte van de Rode Zee voorkomen. Zij is door haar bolle omgangen gemakkelijk van de volgende soort te onderscheiden. Wat haar algemene verspreiding aangaat, komt zij voor in de Indische Oceaan en een groot deel van de Pacifische Oceaan.

Nodilittorina (Granulilittorina) subnodosa (Philippi, 1847)

Hoewel deze soort, vooral in het noordelijk deel der Rode Zee, zeer variabel is, zijn geen synoniemen van deze soort bekend. In haar verspreiding

blijft zij beperkt tot de Rode Zee en de Perzische Golf. In de omgeving van Eilat worden exemplaren gevonden, die in vorm en sculptuur sterk afwijken van exemplaren uit het zuidelijk deel van de Rode Zee. De spiraalsculptuur van Eilat-exemplaren is veel gelijkmatiger van sterkte terwijl zij relatief slanker en kleiner is. In het zogenaamde "Fjord" ten zuiden van Eilat werden door Dr. Fishelson (Tel-Aviv Universiteit) exemplaren gevonden, die deze afwijkingen in nog sterkere mate vertoonden. Deze exemplaren zijn ongeveer twee keer zo hoog als breed, terwijl de spiraalsculptuur zeer zwak en gelijkmatig is. Volgens Rosewater (in een schriftelijke mededeling aan de schrijver, nadat hij de exemplaren gezien had) zou het aanbeveling verdienen als iemand de Eilat-populaties eens wat beter zou kunnen bestuderen. Volgens hem (=Rosewater) zouden dan verrassingen wat betreft de taxonomie van deze "vorm" niet tot de onmogelijkheden behoren.

Familie CYPRAEIDAE

Bij de bespreking van de soorten hebben we geen enkele poging ondernomen een lijst van synoniemen te geven. Hiervoor wordt verwezen naar een posthume publicatie van Schilder, die binnenkort zal verschijnen: A catalogue of living and fossil cowries (Nomenclature and bibliography of Cypraeacea and Triviacea), Mém. Inst. r. Sci. Nat. Belg., (2) 85.

Subfamilie Cypraeinae

Genus Mauritia Troschel, 1863

Mauritia arabica grayana Schilder, 1930

Deze soort die zeer algemeen voorkomt in het noordelijk deel der Rode Zee, is in zijn verspreiding beperkt tot de Rode Zee en de Perzische Golf.

Genus Talparia Troschel, 1863

Talparia talpa (Linnaeus, 1758)

Hoewel deze soort regelmatig gevonden wordt, behoort zij toch tot de zeldzame kauries in de Rode Zee. In het zuidelijk deel van de Rode Zee wordt een zeer verwante soort gevonden: Talparia exusta (Soweby).

Genus Cypraea Linnaeus, 1758

Cypraea pantherina Lightfoot, 1786

Deze typische Rode Zee-soort is tamelijk zeldzaam in de Golf van Eilat en de Golf van Suez. De grote variatie in kleur heeft geleid tot beschrijving van vele vormen, vooral door Melvill en Sullioti.

Genus Lyncina Troschel, 1863

Lyncina lynx (Linnaeus, 1758)

Eveneens een minder algemene soort voor de wateren rond het Sinai-schiereiland. Sommige auteurs rekenen de Rode Zee-vorm tot een aparte ondersoort: Lyncina lynx williamsi (Melvill). Volgens ons is daarvoor echter geen enkele reden.

Lyncina camelopardalis (Perry, 1811)

Een soort die algemeen aangetroffen wordt in het zuiden van de Rode Zee. In het noorden wordt zij echter zeer zelden zeer zelden gevonden.

Lyncina carneola (Linnaeus, 1758)

Een algemene soort in de wateren rondom het Sinai-schiereiland.

Genus Luria Jousseaume, 1884Luria pulchra (Gray, 1828)

Deze fraaie soort wordt zo nu en dan in het noordelijk deel van de Rode Zee aangetroffen. Naar het zuidentoe wordt zij algemener. Zij leeft in associatie met koralen.

Luria isabella (Linnaeus, 1758)

Tamelijk algemeen in de Golf van Eilat en de Golf van Suez.

Subfamilie Erroneinae

Genus Erronea Troschel, 1863Erronea caurica (Linnaeus, 1758)

Een zeer algemene soort.

Erronea felina (Gmelin, 1791)

Deze soort wordt zeldzaam in de Golf van Eilat aangetroffen.

Genus Notadusta Schilder, 1935Notadusta punctata (Linnaeus, 1771)

Deze soort werd tot nog toe slechts eenmaal aangetroffen bij Eilat, en wel op een diepte van 20 m.

Genus Palmadusta Iredale, 1930Palmadusta asellus (Linnaeus, 1758)

Er bestaat een 100-jarige literatuurvermelding. Volgens Issel (1869:113) werd deze soort door Arconati in de golf van Aqaba aangetroffen.

Palmadusta ziczac (Linnaeus, 1758)

Er zijn zowel vondsten van Aqaba als Eilat bekend. In de omgeving van Eilat werd zij aangetroffen op een diepte van 35 m. Zij moet tot de zeldzame verschijningen in het noordelijk deel van de Rode Zee gerekend worden.

Palmadusta lentiginosa (Gray, 1825)

Vondsten zijn alleen bekend uit de literatuur en dan nog alleen van de Golf van Suez.

Palmadusta gracilis notata (Gill, 1858)

Alle in de literatuur vermelde vondsten van Cypraea fimbriata (Gmelin) in de Rode Zee hebben betrekking op deze soort. Zij wordt geregeld, echter verre van algemeen, gevonden.

Genus Bistolida Cossmann, 1920Bistolida hirundo (Linnaeus, 1758)

In de verzameling van de Universiteit van Tel-Aviv bevindt zich een exemplaar dat gevonden werd in de omgeving van Eilat.

Bistolida erythraeensis (Sowerby, 1837)

Een fraaie soort, die zo nu en dan gevonden wordt. Sommige auteurs beschouwen deze soort als een ondersoort van Bistolida stolida Linnaeus.

Genus Ovatipsa Iredale, 1931

Ovatipsa chinensis variolaria (Lamarck, 1810)

Volgens Schilder (1969: 376) wordt deze soort in de gehele Rode Zee aangetroffen. Wij hebben geen authentiek materiaal uit de Golf van Eilat en de Golf van Suez gezien.

Genus Cribrarula Stuard, 1929

Een exemplaar werd onlangs gevonden in de omgeving van Eilat.

Subfamilie Erosariinae

Genus Pustularia Swainson, 1840

Pustularia globulus (Linnaeus, 1758)

Vondsten zijn bekend van Aqaba en Eilat.

Pustularia lienardi (Lousseau, 1874)

Deze soort werd tot nog toe overal Pustularia cicercula (L.) genoemd. Volgens Schilder (1966:98) is P. cicercula echter een oudere naam voor P. bistrinata Schilder & Schilder, Niet algemeen.

Genus Monetaria Troschel, 1863

Monetaria moneta (Linnaeus, 1758)

Deze soort, die algemeen in de hele Indo-Pacific wordt aangetroffen, is een tamelijk zeldzame soort voor het Sinai-gebied.

Monetaria annulus (Linnaeus, 1758)

Slechts zo nu en dan wordt een enkel exemplaar in de Golf van Eilat en de Golf van Suez gevonden.

Genus Erosaria Troschel, 1863

Erosaria macandrewi (Sowerby, 1870)

Een van de aantrekkelijkste kauries uit het Rode Zee gebied. De typelocaliteit ligt precies op de grens van de Golf van Suez en de eigenlijke Rode Zee n.l. Zeite Point. In het noordelijke deel van de Rode Zee wordt ze regelmatig aangetroffen. In de collectie van de Hebreeuwse Universiteit in Jerusalem hebben we exemplaren, die gevonden werden op een diepte van 280-300 m in de Golf van Eilat. Zij wordt echter ook in zeer ondiep water aangetroffen. Sommige auteurs beschouwen deze soort als een ondersoort van de Pacifische Erosaria beeki (Gaskoin).

Erosaria holvella (Linnaeus, 1758)

Slechts een enkele vondst in de buurt van Aqaba is bekend.

Erosaria caputserpentis (Linnaeus, 1758)

Een enkele literatuurvermelding is bekend van de Golf van Eilat.

Erosaria spurca (Linnaeus, 1758)

Van deze Middellandse Zee-soort hebben we een exemplaar in de collectie van

de Hebreeuwse Universiteit dat gevonden werd in de omgeving van Suez. Het is echter zeer twijfelachtig of we hier te maken hebben met een soort, die van uit de Middellandse Zee via het Suezkanaal in de Rode Zee heeft weten door te dringen.

Erosaria poraria (Linnaeus, 1758)

Ook deze soort werd pas slechts een keer aangetroffen en wel in de omgeving van Aqaba.

Erosaria erosa nebrates (Melvill, 1888)

Een zeer algemene soort in de Rode Zee, die ook in het gebied van het Sinai-schiereiland in grote aantallen wordt gevonden.

Erosaria turdus (Lamarck, 1810)

Dit is ook een van de karakteristieke kauries van het meest noordelijke gedeelte van de Rode Zee. Zeer algemeen voorkomend.

Genus Staphylaea Jousseaume, 1884

Staphylaea staphylaea (Linnaeus, 1758)

Deze soort wordt zo nu en dan aangetroffen, echter altijd in slechts een gering aantal exemplaren.

Genus Nucleolaria Oyama, 1959

Nucleolaria nucleus (Linnaeus, 1758)

Een tamelijk zeldzame soort in de Golf van Eilat en de Golf van Suez.

Familie MELONGENIDAE

Genus Volema Röding, 1798

Volema pyrum nodosa (Lamarck, 1822)

Syn.: Murex ficus Gmelin, 1791 (non Linnaeus, 1758)

Murex ficus erythraei Chemnitz, 1795 (non binominal)

Melongena (Volema) pyrum nodosa (Lamarck) var. fasciata Bayer, 1952

Deze soort is in zijn verspreiding beperkt tot de Rode Zee. In de Golf van Eilat en de Golf van Suez wordt zij zeer algemeen aangetroffen. Volema pyrum pyrum (Gmelin) komt voor langs de oostkust van Afrika.

Familie TEREBRIDAE (aanvullingen)

Genus Terebra Bruguière, 1789

Subgenus Triplostephanus Dall, 1908

Terebra (Triplostephanus) lima Deshayes, 1857

Een zeldzame soort, die hoofdzakelijk in diep water wordt aangetroffen. Een enkel exemplaar wordt soms op de kust gevonden. In het algemeen zijn de exemplaren, die in de Golf van Eilat worden aangetroffen kleiner dan die uit China, het vaderland van deze soort.

Subgenus ?

Terebra (?) castigata Cooke, 1886

Deze soort werd tot nog toe alleen in de Golf van Suez aangetroffen.

Familie CAVOLINIIDAE

Genus Diacria Gray, 1847Diacria quadridentata erythra van der Spoel, 1971 forma crassa van der Spoel, 1971

Deze soort, die voor het eerst beschreven werd van Eilat, wordt in enorme aantallen aangetroffen op een diepte van 200 tot 300 meter in de Golf van Eilat.

Genus Cavolinia Abildgaard, 1791Cavolinia uncinata pulsatapusilla van der Spoel, 1971 forma pulsatoides van der Spoel, 1971

~~Ook van deze soort hebben we in de collectie van de Hebreeuwse Universiteit~~
veel exemplaren, die verzameld werden op een diepte van 200-300 meter. Ook deze vorm werd voor het eerst van Eilat beschreven.

(wordt vervolgd.)

Literatuur

Issel, A., 1869. Malacologia del Mar Rosso. 1-387. Pisa.

Mienis, H.K., 1970a. Notes on the distribution and morphology of the Volema pyrum - complex. Argamon, 1 (1): 2-7.

-----, 1970b. Lijst van mariene mollusken uit het noordelijk gedeelte van de Rode Zee, I. Corr. blad Ned. Malac. Ver., 138: 1529-1534.

-----, 1971. Cypraeidae from the Sinai area of the Red Sea. Argamon, 2 (1-2): 13-43.

Rosewater, J., 1970. The family Littorinidae in the Indo-Pacific. Part I. The subfamily Littorininae. Indo-Pac. Moll., 2 (11): 417-504.

Safriel, U., & Y. Lipkin, 1964. On the intertidal zonation of the rocky shores at Eilat (Red Sea, Israel). Israel J. Zool., 13 (4): 187-190.

Schilder, F.A., 1966. Linnaeus type specimens of cowries. The Veliger, 9 (2): 91-100.

-----, 1969. Zoogeographical studies on living cowries. The Veliger, 11 (4): 367-377.

Spoel, S. van der, 1971. New forms of Diacria quadridentata (de Blainville, 1821), Cavolina longirostris (de Blainville, 1821) and Cavolinia uncinata (rang, 1829) from the Red Sea and the East Pacific Ocean. (Mollusca, Gastropoda). Beaufortia, 19 (243) : 1-20.

Adres van de schrijver:
Hebrew University of Jerusalem,
Department of Zoology,
Section Mollusca,
Jerusalem, Israel.